

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä huhtikuuta 2009 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä (HE 56/2009 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 12/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Järviö, työ- ja elinkeinoministeriö

- lainsäädäntöneuvos Auli Valli-Lintu, valtiovarainministeriö
- apulaisjohtaja Riitta Lae, Patentti- ja rekisterihallitus
- maakunta-asiamies Antti Iso-Koivisto, Suomen Kuntaliitto
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- saamelaiskäräjät
- Varsinais-Suomen liitto
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Keskuskauppakamari
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä. Ehdotetulla lailla annettaisiin tarvittavat kansalliset säännökset eurooppalaista alueellisen yhteistyön yhtymää koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta suomalaisen yhtymään sekä suomalaisten yhteisöjen osallistumisesta yhtymään, jonka kotipaikka on toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Euroopan unionin jäsenvaltiot, niiden alue- ja paikallisviranomaiset sekä eräät muut julkisoikeudelliset yhteisöt voisivat yhdessä perustaa yhtymän sen jäsenten välisen alueellisen yhteistyön helpottamiseksi ja edistämiseksi aluekehityksen alalla.

Lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset alueellisen yhteistyön yhtymän tehtävistä ja jäsenistä, suomalaisen yhteisön liittymisestä jäseneksi suomalaiseen ja ulkomaiseen yhtymään, suomalaisen yhtymän rekisteröinnistä, toimin-

nasta ja toiminnan kieltämisestä sekä yhtymän lakkauttamisesta.

Esitys liittyy Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa. Asetus eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä edellyttää jäsenvaltioiden

toteuttavan tarvittavat toimenpiteet asetuksen tehoon täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Euroopan yhdentymiskehityksen tavoitteisiin kuuluu jäsenvaltioiden välisten rajojen merkityksen vähentäminen. Tavaroiden, palveluiden, ihmisten ja pääoman vapaa liikkuvuus on hyödyttänyt ennen muuta yksityissektorin toimintaa. Käsiteltävänä olevan asiakokonaisuuden tavoitteena on helpottaa ja edistää EU:n jäsenvaltioiden rajat ylittävää yhteistyötä sekä valtion ja alueiden välistä yhteistyötä aluekehityksen alalla. Esityksellä annetaan tarvittavat kansalliset säännökset eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamiseksi Suomessa (EY 1082/2006).

Lakiehdotus tarkoittaa sellaisten kansallisten säännösten antamista, jotka täydentävät EU:n yhteistyöyhtymäasetusta. Asetus on jäsenvaltioissa välittömästi sovellettavaa oikeutta, eikä siitä voida poiketa kansallisilla säännöksillä. Asetuksen säännöksiä ei ole myöskään lupa toistaa kansallisessa lainsäädännössä. Kansallisen lainsäätäjän toimivalta ulottuu siten vain EU-asetuksen avoimeksi jättämiin kysymyksiin.

Yhteistyöyhtymäasetus on ollut sen valmistelun eri vaiheissa eduskunnan arvioitavana. Hallintovaliokunta on ottanut asiaan kantaa lausunnoissaan HaVL 39/2004 vp, HaVL 2/2005 vp, HaVL 34/2005 vp ja HaVL 4/2006 vp. Valiokunta on pitänyt rajat ylittävän hallinnollisen yhteistyön mahdollisuuksien lisäämistä sinänsä tervetulleena, mutta esittänyt samalla erityisesti komission ensimmäisestä ehdotuksesta myös kritiikkiä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut komission alkuperäistä yhtymäasetusehdotusta lausunnossaan PeVL 26/2005 vp. Asetusehdotuksen jatkokäsittelyssä eduskunnan eri valiokuntien kannanotot on otettu huomioon.

Ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus säätää yleisesti julkisyhteisöjen rajat ylittävää yhteistyötä. Näin ollen esimerkiksi sinänsä hyvin toimivaa Tornion ja Haaparannan taikka Ylitornion ja Övertorneån kunnallista rajakuntayhteistyötä Ruotsin ja Suomen mainittujen kuntien välillä ei voida tulevaisuudessakaan perustaa yhteistyöyhtymäasetukseen.

Lakiehdotuksen perusteella sellaisen yhtymän tehtävät, joissa on suomalaisia jäseniä, rajoittuvat Euroopan yhteisön Euroopan aluekehitysrahastosta tai Euroopan sosiaalirahastosta osarahoittamien alueellisen yhteistyön ohjelmien tai hankkeiden täytäntöönpanoon. Ilman yhteisön rahoitusta yhtymä voisi toteuttaa ainoastaan EAKR-asetuksen 6 artiklassa lueteltuja yhteistyötoimia. Koska vain yhtymällä, jossa on suomalaisia jäseniä, voi olla kotipaikka Suomessa, rajoitus koskee kaikkia Suomessa rekisteröitäviä yhtymiä.

Yhteistyöyhtymä voisi toimia Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa hallintoviranomaisena ja hoitaa yhteisen teknisen sihteeristön tehtäviä. Nykyisellä rakennerahastojen ohjelmakaudella 2007—2013 ohjelmien hallintorakenteista on jo päästy sopimukseen. Sen vuoksi ei ole todennäköistä, että hallintoviranomaistehtäviä siirtyisi yhtymän hoidettavaksi meneillään olevalla ohjelmakaudella. Suomalaisen yhtymän perustaminen ennen vuotta 2013 voisikin tulla kyseeseen lähinnä joissakin yksittäisissä alueellisen yhteistyön hankkeissa.

Nähtäväksi jää, täyttääkö uusi yhteistyömuoto sille erityisesti Länsi-Euroopan vanhojen jäsenvaltioiden aluehallintojen asettamat odotukset. Länsi-Euroopassa, jossa työssäkäynti- ja asiointialueet ovat jo pitkään ylittäneet jäsenval-

tioiden rajat, on tarpeita esimerkiksi kunnallisten palvelujen järjestämiseen yhteistyössä.

Yhtymien tehtävät käytännössä rajoittuvat aluekehitykseen liittyviin toimiin, minkä vuoksi toimivaltainen viranomaisen hyväksyttäessä suomalaisen yhteisön liittyminen yhtymään on perustellusti työ- ja elinkeinoministeriö. Kunnallisen itsehallinnon kannalta on merkityksellistä, että yhtymän jäsenenä voi olla myös kunta tai kuntayhtymä. Tällainen valtion viranomaisen hyväksyminen rajoittaa kunnan sopimustoimivaltaa, millä on merkitystä kunnallisen itsehallinnon kannalta. Asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen perusteella lakiehdotukseen sisältyvälle rajoitukselle on kuitenkin hyväksyttävät ja painavat perusteet Suomen täysivaltaisuutta ja viranomaisten sopimustoimivaltaa koskeissa valtiosääntöisissä lähtökohdissa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Säättämisjärjestys

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 29 päivänä toukokuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tapani Tölli /kesk
jäsen. Thomas Blomqvist /r
Maarit Feldt-Ranta /sd
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /vihr
Anne Kalmari /kesk
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Ilkka Kantola /sd

Timo V. Korhonen /kesk
Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Unto Valpas /vas
vjäs. Johanna Ojala-Niemelä /sd
Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.